

No 6
2022

GUGUŞÇUK

UŞAK JURNALI

İÇİNDEKİLÄR

Sponsor:

Dergi Yurtdışı Türklär hem
Soy Topluluklar Başkanının
hem «Gagauz Dilini Kurtarma»
fondunun finans yardımınan
tiparlandı.

Hazırladı: Güllü Karanfil
Korektor: Elena Karamit
Dizayn: Andrey Bejenar
Resimci: Natalia Kojokari

Resimnär

www.freepik.com
www.freepng.ru
www.depositphotos.com
saytlarından alındı

Sözün Özü.....	3
Bän bu halkın evladıyım.....	4
Bizim bayrak.....	5
Şiirlär.....	6
Lelek, lelecik!.....	7
Şiirlär.....	8
Skanvord.....	9
Sän bilersin mi?.....	10
İleneräk üürenerim.....	11
Bir sepet laf.....	12
Sän bilersin mi?.....	13
Boyamá.....	14-15
Ne etişmeer?.....	16
Labirint.....	17
Bülbül.....	18
Bil-bil Bülbül.....	19
Kloçkanın kaç piliççii var?.....	20-21
Sizdä angı hayvannar var?.....	22
Karımcalar.....	23
Gagauziyam benim.....	24

SÖZÜN ÖZÜ

Seläm, akıllı dostum!

Guguşçuk büün genä geldi senin evinä! Uzun yoldan geldi! Onun bir neeti var, sana ana dilimizin gözelliini göstermää, bilgi vermää, eni annatmalarlan hem šiirlärlän tanıştıрмаa. Bilmeerim, senin kiyat sergenindä kaç «Guguşçuk» var? Kaçını okudun? Neleri taa pek beendin? «Guguşçuu» özledin mi? Ama bir iş bilerim: «Guguşçuk» seni pek özledi.

İnsannar akıllı hem bilgili olsunnar deyni, lääzım çok okusunnar. Bilerim, ani sän dä çok okuyêrsın, ana-bobandan sorêrsın.

Bilgi dünnesinä dooru alatla, dostum!

Bän bu halkın evladıyım

Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ
Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ
Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ

Herbir halkın kendi ana dili var. Bizim ana dilimiz GAGAUZ DİLİdir. Dil bizä malilerdän hem dädulardan geldi. Bu dildä lafedärdi dädunun dädusu da. Onun için o bizä pek kıymetli. Dildän belli olêr insanın kim olduu, kulturası, adetleri, dedeleri, istoriyası, kökleri.

Dostum, bizim halkımızın kökleri gider pek derinä. Yazılarımız da pek eski. Dedelerimiz 6-ncı asirdä taşlar üstündä yazılar yazmışlar. O yazılar dünnedä en eski yazılar sayılêr. O yazıların adı Orhon Enisey yazıları.

Biz, gagauzlar, läözım bilelim, ani bizim dedelerimiz pek becerikli hem akıllı insannarmış. Biz läözım hodullanalım, ani bizim ölä dedelerimiz hem ölä derin istoriyamız var. Unutmayalım, ani dünnedä dilleri bizim dilä yakın olan 300 milion insan yaşêêr. Bu varlık bizi kaavi yapêr, kuvet verer sizä ana dilimizdä lafetmäâ. Şindi bän sana, gagauz dostum, sorêrım, sän lafedersin mi gagauz dilindä?

GAGAUZIYA

BİZİM BAYRAK

Bizim bayraamız renkli,
Maanası onun belli.
Açık-maavi korafı —
Gök-oguzun tarafı.

Bir koraf ta kırmızı,
Sansın ateş yıldızı.
Bir koraf — biyaz deniz,
Temiz ürekliyiz biz.

Üç yıldız var bayrakta,
Biri — geçän vakıttan.
Biri — büünkü günümüz,
Şafk eder o dübüdüz.

Biri — gelecek zaman.
Kismetli olsun insan.
Gagauz bayraa üüsek.
Biz onu severiz pek.

Şafk etsin bu yıldızlar,
Yaşasın gagauzlar.

— Aleksandra Kristova —

TERTİPLİ UŞAK

Paklık sevärsä bir uşak —
Üstü-başı temiz parlak.
Yıkanmadık o hiç gezmäz,
Kulaa, tırnaa hiç kir bilmäz!
Tertip sevärsä bir uşak,
Kiyat, yazal, tarak, kuşak,
Her oyuncak — enser, aşık,
Duramaz karma karışık.
Herşey bilir sıra hem er —
Her ii uşak tertip sever.

TEMİZLİK

Dolayı süpür,
Kalmasın gübür.
Pak olsun senin
Diil sade evin
Ya biyaz etin,
Ama her neetin.
Eer braktıysan iz,
Bak, olsun temiz.

Nikolay ARABACI

LELEK, LELECİK!

Lelek, lelek, lelecik,
Hadi, yuvacımdan çık!
Verecäm sana dutçaaz,
Bir dolu çölmek sucaaz!

Verecäm sana incä
Pembä şirit başına,
Boncucak — enseciinä,
Blezicäk — bacacına!

Dikecäm sana fistan,
Satindän hem ipektän,
Sedeftän-bürüncüktän
Dikecäm ona gaytan!

Lelek, lelek, lelecik,
Hadi, yuvacımdan çık!
Verecäm çiçek sana —
Al gülcäz — kulacına!

Valentina BUJİLOVA

SKANVORD

A crossword puzzle grid with various icons and numbers. The grid is 15 columns wide and 12 rows high. The icons include a blue snake, a brick with snow, a yellow square with a circled 2, a green turtle, a brown rabbit, a pile of sticks, a colorful spinning top, a mound of dirt, a boy on a swing, a scythe, a saw, a wooden shoe, a brown vest, a blue fish, a pumpkin, a red crab, a wooden basket, a lit lighter, and a blue fish. Numbers 1-7 are placed in specific cells to indicate the start of words.

HOROZÇUK

Horozçuk pinmiş dirää,
Direktän bakêr yıraa!
Kanadı uslu iiltmiş,
Kuyruunu girgin dikmiş.

Ku-ku-ku! Ku-ku-riguuu!
Hadi, kalk sabaalen küü!
Ne sesli, horoz, türkün,
Kalktı göküzü bütün!

Altın güneş uyandı,
Dannarda ateş yandı!
O ateş — açık pembä,
Ne mayıl oldu erdä!

KUZUCUK, SÖLÄ

— Kuzucuk, sölä,
Neredä gezdin?
— Eşil çayırda
Otları çöplendim.

— Kuzucuk, sölä,
Neleri gördün?
— Otçaaaz üstündä
Kelebää gördüm...

Kanatlarında —
Çiçekli resim,
Kaçtım ardından —
Etişämedim!

NEREDÄ EVİN?

— Kelebek, kelebek,
Neredä evin?
— Kır çiçecii büüyecek —
Olacek evim!

— Böcecik, böcecik,
Neredä evin?
— Çimen verer yapracık,
Olacek evim!

— Kuancık, kuancık,
Neredä evin?
— Çayırda var derecik,
Boyunda — hotul gercik!
Neredä altın balım —
Orada benim evim!
Valentina Bujilova

GÖLGELÄR NASIL OLUŞËR?

Güneş hem elektrik şafkı varsa, herşeyin hem herkezin gölgesi vardır.

Bir predmet ya da kişi güneştän sol tarafta durarsa, gölgä saa tarafta olêr. Üülendä güneş kafanın üstündäysä, gölgän ardında olacek, avşam saatlarındaysa, güneş saaya çekilincä, gölgän solda olacek.

Gölgelär kimär kerä uzun ya da kısa var nasıl olsun. Sän atlarsan, kaçarsan — gölgän dä senin gibi yapacek. Sansın yansıluyacek seni.

Sän dä var nasıl bulasın gölgeni da oynayasın onunnan.

Sayfayı hazırladı:
Tatiana GROZDEVA

ÜLENERÄK ÜRENERİM

BİR
SEPET
LAĞ

Dünneda bizdän kaarä başka cannılar da yaşêêr: kuşlar, yaban hayvannar. Bizim Dünnemiz onnarın da evi sayılêr. Onnarın evi aaçlar, göllär, daalar. Bu hayvannar raat yaşasın deyni, biz lääzim koruyalım tabiatı. Çünkü onnar da tabiatın bir parçası.

KU_U

Ö_ÜZ

K_Ç

D_NA

K_Dİ

K_Çİ

K_PEK

E_EK

Kİ_Pİ

CA_AV_R

AS_AN

A_I

MAY_UN

D_VÄ

Tİ_Kİ

«A» bukvasinnan 5 laf yaz

«K» bukvasinnan 5 laf yaz

«Ç» bukvasinnan 5 laf yaz

**Boşlukları doldur,
resimciklär sana yardım edecek.**

Ç □ □ □ K □ □ □ Ü □ □ K □ Ç □ □ □ Ä

Sän
bilersin mi

KUŞLAR NASIL UÇÊR?

Havada kuşlar nasıl uçêr, hiç düşündün mü? İlyazın açlar eşerer, toprak uyanêr, kuşlar sıcak erlerdän geeri döner. Kuşlar pek gözâl cıvıldaşmaa başlêr.

Kuşların uçması için kanatları var. Kanatlarında ilincecik hem incecik tüüleri var. Güüdeleri dä ilin olduu için, onnar kolay tutêrlar kendini havada. Kuş, kanatlarını çırparak, havayı itirer da üüsää, göküzünä çıkêr. İki-üç minutta var nasıl küüyün öbür başına uçsun. Kuşlar yuva kurêrlar da yımirtlêrlar. Yımirtadan küçücük kuşcaazlar çıkêr. Ana kuş uşaklarına böcecik, sivri sinecik, kurtçaaaz getirer. Büüder yavrucuklarını.

Gezärkän, açlara bak, beki bir kuş yuvası görürsün. Ama unutma, kuşlar pek korkak olêrlar. Tez ürkerlär.

BOYAMÁ

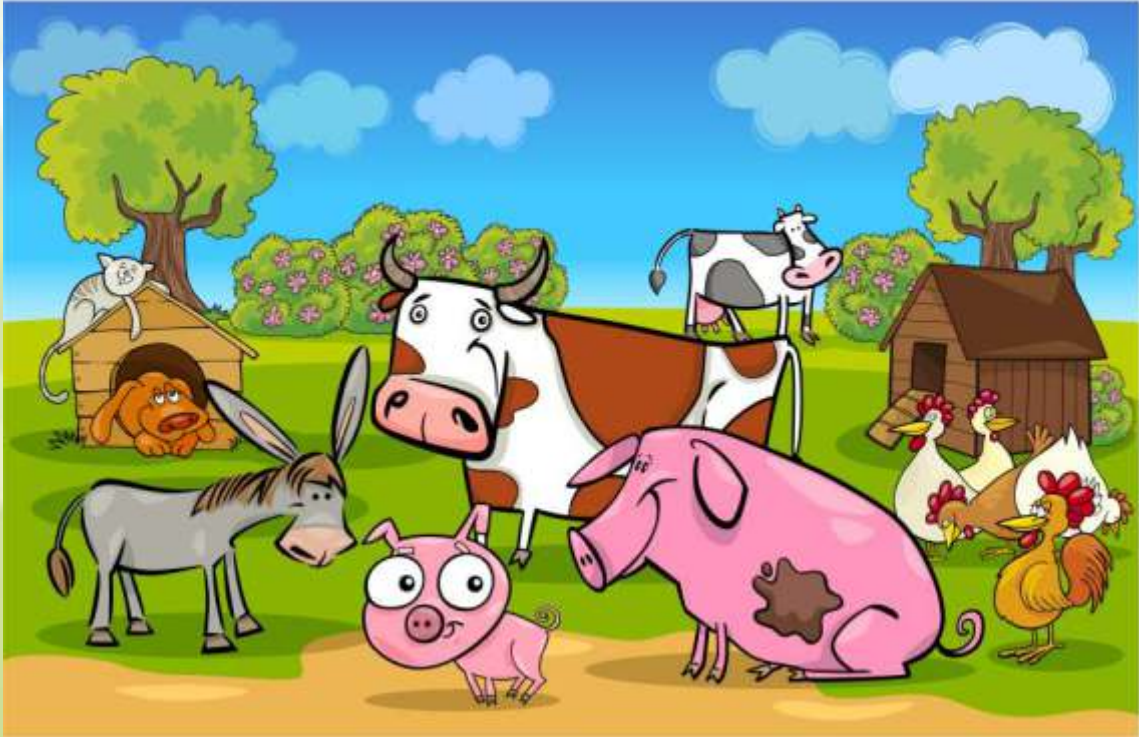

BOYAMÁ

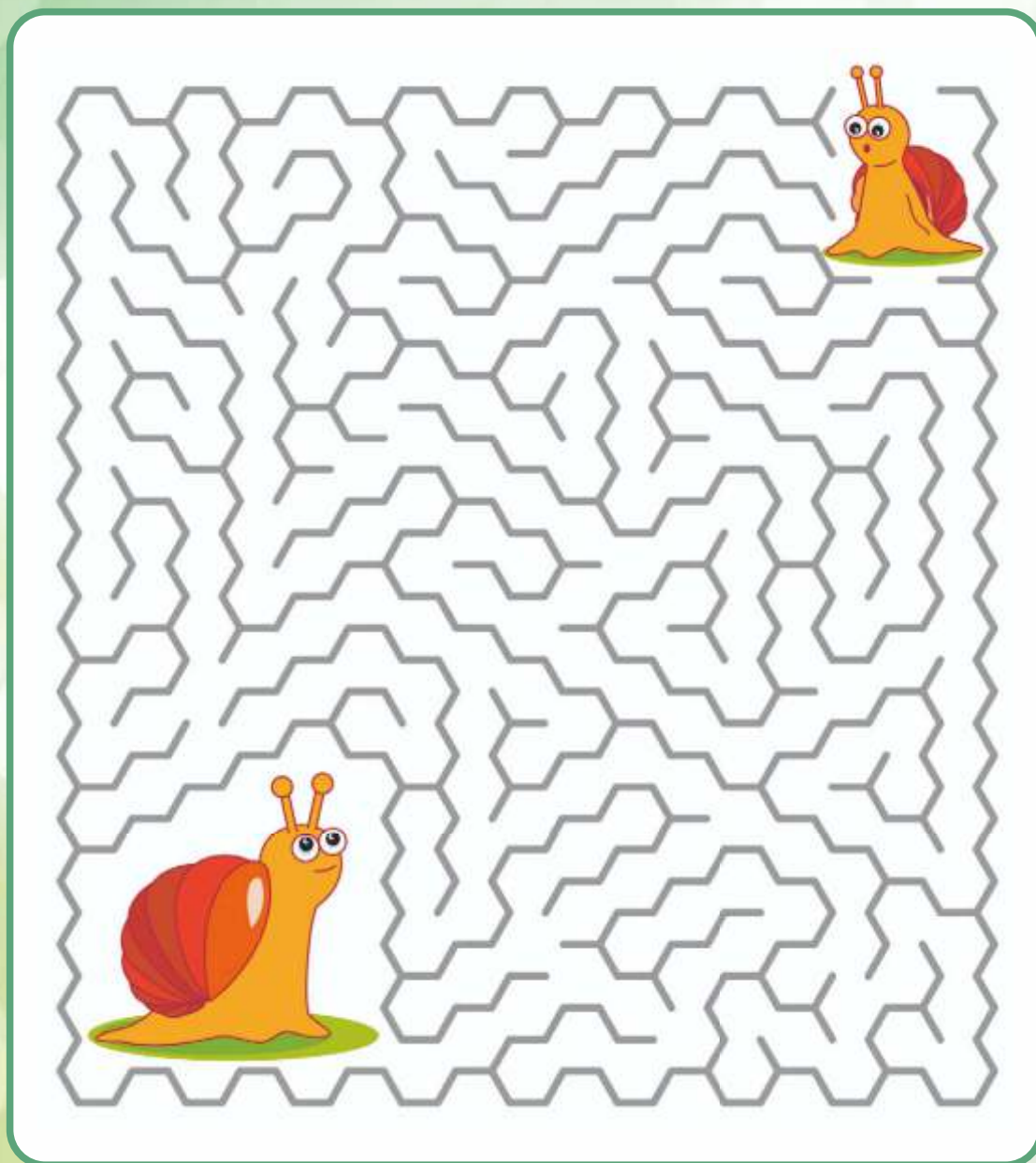

NE ETİŞMEER?

Улитёныш отстал от мамы-улитки.
Верни малыша мамочке как можно
быстрее — найди самый короткий путь!

BÜLBÜL

(masal)

Bülbül kuşu yukarda aaçta türkü çalarmış.
Aşaada bir çocuk istärmış tutsun bülbülü.
Koymuş bir küçük kafes. Kafesin içinä koymuş
sarı darı. Kendisi çocuk saklanmış aacın
ardına da beklärmış, nezaman bülbül
girecek kafes içinä.

Yoldan geçer bir dädu, görer, ani çocuk isteer tutmaa bülbülü,
sorêr:

— Ey, çocuk, ne yapêrsın?

Çocuk cevap eder:

— İsteerim tutayım bülbül kuşunu. Bana türkü çalacak!

Dädu deer:

— Hey, be çocuk. Kafes içinä bülbül ötmeer!
Kafestä bülbül kahırdan ölecek!

Çocuk alêr kafesi da gider evä. Bülbül
kuşu sa aacın dalında hep türkü
çalarmış.

Gelän-geçän insan,
durup-durup, mayıl
olarmış bülbülün
sesinä.

Stepan BULGAR

Bil bil Bülbül

Topraa koyduynan toomunu,
Hızlı olêr o pek ihtâr,
Çeker topraan o suyunu,
Eşil, uzun, sulu...

Küçüü-büüyü sever onu,
O tombarlak, atlêr hop-hop.
Türlü-türlü var oyunu,
Bu oyuncaa biz deeriz...

İlkyazın çiçek açêr.
Bu meyvayı beener herkez.
İncä dalda olup, sarkêr
Biyaz hem kırmızı...

Andrey Koçancı

KLOÇKANIN KAÇ PİLİÇÇİİ VAR?

İlkyaz havaları geldi birdän. Taa gücük ayda başladı sıcak lüzgär esmää. Sokaklar kurudu. Kuşlar dallarda başladılar şen çalmaa.

Küçük uşaklar fırladılar içerdän kapuların önünä, aullara, kuru yolların üstünä. Onnar şen kaçınardılar, atlardılar, yarışardılar. Çoyu oynardı toplan. Ortalık doldu uşak seslerinnän.

Tä, küçük Todi hem Oli dä çıktılar kapunun önünä oynamaa. Onnar ilkin kaçtılar damnara, bakmaa tauklara, ördeklerä. Kooladılar biraz onnarı. Sora yaklaştılar köpään yataana da biraz ona laf kattılar. Pepeleşka (ölä uşaklar koyduydular köpään adını, zerä köpään tüüleri açık-boz benizdäydi, biyaz kül gibi) sallardı kuyruunu iki tarafa, pek sevinärdi uşaklara. O yalardı uşakların suratlarını, ellerini, kokalardı onnarı.

— Hadi getirecez ona bir parça ekmek! — dedi Todi da kaçtı kufneyä. Getirdi bir dilim ekmek da attı onu Pepeleşkaya. Köpecik idi ekmää da umutlu bakardı uşaklara, hep sallardı kuyruunu.

— O taa isteer ekmek, — dedi Oli, da o da gitti da getirdi taa bir parça ekmek.

Yakında kaçınardı kedi. Tekir pek yaklaştırdı, zerä o köpektän korkardı.

— Tekir da isteer imää, git tä getir biraz süt ona, — verdi komanda Oliyä Todi.

Doyurdular Tekiri sütlän da başladılar kaçmaa aulun dibinä.

Diptä gezinärdi kločka piliçlärlän. Küçücük, ama girgin sarı piliççikläär eşärdilär eri hem gagalardılar topraa.

— Hadi sayacez onnarı, bakalım kaç piliççik! — havezlän dedi Olicik.

Uşaklar çekettilär saymaa. Ama piliççikläär taa gördüynän uşakları, saklandılar kanatların altına, salt kafacıkları görünärdi. Uzadardılar kafacıklarını, sora genä saklanardılar. Todocik dedi:

— Oli, sän say piliççikleri kloçkanın bir tarafında, bän dä öbür tarafında sayacam. Sora toplayacez onnarı bireri da belli olacek, kaç piliççik var.

Tutundular genä saymaa. Piliççikläär ba peydalanardılar kanatların arasında, ba saklanardılar. Uşaklar çömeldilär aşaa, savaşardılar bakmaa kloçkanın altına, sayarak. Sora kalktılar.

— Benim tarafında onüç piliç, bän hiç şaşırmadım. Sendä kaç piliç çıktı? — sordu Todi kızkardaşına.

— Bendä oniki, — baardı keskin seslän Oli.

— Onüçü hem onikiyi bireri topladıynan, olêr irmi beş. Hadi, gidelim aşaa, mamuya söyleyecz, ani kloçkada irmi beş piliç var.

Uşaklar kaçtılar aşaa. Kloçkanın altından çıktı onbir piliç da başladılar ileri dooru kaçınmaa aulda hem eşmää topraa. Neredä kaldı kalan piliçläär?

Aleksandra Kristova

SİZDÄ ANGI HAYVANNAR VAR?

Sizin evinizdä angi hayvannar var?
Küüdä yaşayan uşakların aulunda var nasıl çok hayvan yaşasın.

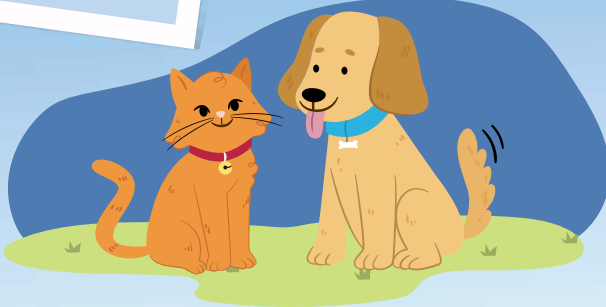

Buynuzlu hayvannar:
(koyun, keçi, inek...)

Kümes kuşları: (tauq,
kaaz, buura, ördek...)

Bundan kaarä küüdä
her evdä olêr köpek
hem kedi.
Kimi ev saabilerindä
var domuz, tavşam,
beygir hem eşek.

Aulunuzda ya da evinizdä beslediin sevimni bir hayvancın için kısacık bir
annatma yaz, patredä çıkar, guguscuk@hotmail.com adresinä yolla.
Baaşış kazan!

KARIMCALAR

Geçän sayıda sizä söz verdim karımcılar için annatmaa.

Hepsimiz bileriz, ani karımcılar pek çalışkan, pek şeremet hayvancıklardır. Evleri kimär kerä 3-4 metra erin derinniindä olêr. Koloniyalarda büük aylelerdä yaşêrlar. Karımcılarda erkeklär işçi sayılêr, dişilär da kraliça olêr. Kraliçalar yımirtlêr da soyu zeedeleder.

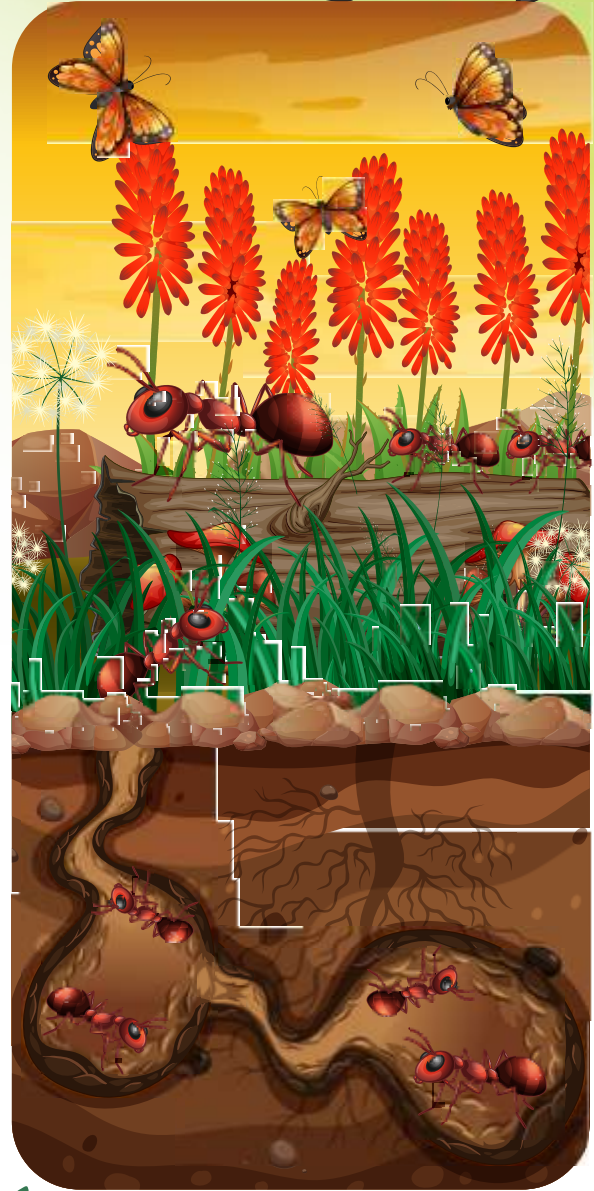
Karımcıların koku alma organnarı pek kaavi. Bir evdän olan karımcılar biri-birini kokudan tanıyêrlar. Bütün dünnedä 1.200 türlü karımca vardır.

Karımcılar zararlı mı?

Karımcılar zararlı ev hayvannarından sayılêr. Hererdä gezip, kufnedeki imeklerä dä girerlär. Var nasıl insanı da dalasınnar, aaçlara dadansınnar, meyvaları isinnär. Ölecä, oradan orayı gezeräk, mikrop hem hastalık taşıyıcıları sayılêrlar.

Karımcıların faydası var mı?

Zararlı hayvancıklar sayılêr, ama büüyümnerä dadanan karımcıların tabiata çok iilii da olêr, çünkü çiçek tozu karımcıların güüdesinä yapışêr. Onnar da, arılar gibi, güüdelerinä bulaşan bu çiçek tozunu çiçektän çiçää taşıyarak, büüyümnerin zeedelenmesinä yardım ederlär. Karımcılar, koloniyalarını korumak için, evceezlerinin çevresinä «karımca asiti» denilän bir sıvıyı güüdelerindän brakêrlar. Bu koku, başçadan evä girecek olan sıçannarı, örümceleri hem başka zararlı hayvannarı kuuêr.

GAGAUZIYAM BENİM

Laflar hem muzika: M.Paçi

The image shows a musical score for the song 'GAGAUZIYAM BENİM'. It consists of four systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The lyrics are written in Gagauz and Latin script. The first system includes the lyrics: 'Se-vine-rän bän, duu-dum bu er-dä, neredä pak so-luk hem paalı dost-luk, bur-da bu-lu-nür, Va-tanım be-nim; Bu-cuk ta-rarım - «Gagauz erim!»'. The second system includes: 'Bu-cuk ta-rarım - «Gagauz erim!»'. The third system includes: 'ağ-zen-gün do-lay e-ri; Val-ka-neş, Çadır, Kom-rat, do-lay-lar gö-zäl kır-nak, Gagauz-iy-ambenim, ağ-zen-gün do-lay e-ri; Val-ka-neş, Çadır, Kom-rat, do-lay-lar gö-zäl kır-nak.' The fourth system includes: 'ağ-zen-gün do-lay e-ri; Val-ka-neş, Çadır, Kom-rat, do-lay-lar gö-zäl kır-nak.'

1

Sevinerim bän, duudum bu erdä, neredä pak soluk hem paalı dostluk.
Burada bulunür, Vatanım benim; Bucuk tarafım – «Gagauz erim!»

Refren

Gagauziyam benim - üç zengin dolay eri:
Valkaneş, Çadır, Komrat, dolaylar gözäl kırnak.

2

Uzun yollar sän, geçtin tarafım, çok zorluk çektin, ama batmadın.
Yıl-yıldan çetin hem kaavi durdun, şükür Allaha, ayaa sän kalktın.

3

Eşerer kırlar, açêr çiçeklär, baalarlar bereketli, meyvalık üklü.
Şenniktä yaşêêr şeremet insan, anılmış oldun, gözelim Vatan!

ISSN 2587-4144

9 772587 414006 >